

Te groot voor kennis

(1) Onlangs verscheen een nieuw boek van David Weinberger met de fraaie en alleszeggende titel: *Too Big to Know: Rethinking Knowledge Now*
5 *That the Facts Aren't the Facts, Experts Are Everywhere, and the Smartest Person in the Room is the Room*. In dit boek stelt Weinberger dat het bestaande kennisconcept
10 door het internet volstrekt achterhaald wordt. Al eerder publiceerde Weinberger over de manier waarop het internet onze wereld verandert en ons (on)vermogen daar adequaat op
15 te reageren. In 95 (!) stellingen beweerde hij dat het internet de markt voorgoed anders heeft gemaakt.

(2) Toen Francis Bacon¹⁾ zo'n vierhonderd jaar geleden beweerde dat
20 ware kennis van de wereld gebaseerd was op verifieerbare feiten, gooide hij het dominante denken volledig overhoop. Ware kennis was tot dat moment immers altijd van God
25 gegeven en was slechts bekend bij degenen die door hoofdletter Hem uitverkoren waren. Bacon verwees heel deze gedachte naar de fabeltjeskrant en veraardste c.q. democratiseerde kennis: een ieder die
30 over voldoende feiten beschikte, kon tot ware kennis komen.

(3) Dit nu is precies wat Weinberger c.s. aanvechten. We staan opnieuw
35 op een keerpunt, beweren zij (vandaar het getal 95 in hun eerste publicatie, het verwijst natuurlijk naar Luther²⁾), en moeten leren inzien dat door het internet feiten niet langer
40 zijn wat ze lijken. Vandaar ook dat *Too Big to Know* begint met een variant van de beroemde uitspraak dat iedereen recht heeft op een eigen mening, maar dat de feiten gemeenschappelijk zijn. Die tijd zou voorbij
45 zijn. Net zoals middeleeuwers ervan overtuigd waren dat priesters wisten hoe de wereld in elkaar stak, zo geloofden wij tot voor kort dat we wat
50 feiten betreft op wetenschappers konden vertrouwen. We lazen hun boeken, hoorden hun verhalen en vormden op basis daarvan al dan niet een eigen mening. Zelden
55 echter twijfelden we aan hun feiten: de wetenschap was de kerk van de geest.

(4) Die tijd is voorbij en in zoverre zijn recente affaires als die rond
60 Stapel en Poldermans³⁾ ook veelzeggend. Want al gingen zij vanzelfsprekend te ver, ze illustreerden wel de tendens waar ook Weinberger op wijst: dat we ons dankzij internet

65 realiseren dat de door de vertegenwoordigers van de wetenschap vermelde feiten minder hard zijn dan ze lijken. Voor dat besef hoef je niet eens de deur meer uit. Pak een boek,
70 willekeurig, neem een passage en bekijk de daarin vermelde feiten. Ga naar internet, tik een paar van die feiten in en binnen afzienbare tijd blijkt dat het allemaal veel ingewikkelder is dan de persoon in kwestie stelt: tegenover zijn feiten staan zo veel tegenfeiten dat de uitkomst nauwelijks anders dan een vraagteken kan zijn. Om tot die conclusie
80 te komen hoef je ook geen specialist te zijn, ja zelfs niets anders te doen dan de gehanteerde begrippen intikken. Doe je dat, dan zie je de wereld bij elke muisklik verder verpulveren. 2+2 is zonder twijfel 4,
85 maar als je naar internet gaat en '2 plus 2 isn't 4' intikt, krijg je toch verrassend veel verwijzingen, niet alleen naar Orwells roman 1984⁴⁾, maar ook

90 naar wiskundige wijsheden die althans ik maar zeer ten dele kan volgen.

(5) Aan het eind van zijn boek stelt Weinberger dat het mogelijk is dat we
95 dankzij het internet meer of minder weten over de wereld maar dat één ding zeker is: we weten meer over ons weten, we weten beter hoe betrekkelijk het is. Zonder het nu meteen met zijn radicale conclusies eens te zijn, vind ik dat een mooie en verstandige uitspraak.

(6) Dit laatste geldt ook zijn andere, veel saaier stelling dat we weten dat
105 de wereld wat kennis betreft op z'n kop staat, maar nog geen idee hebben wat de uitkomst hiervan zal zijn. De wereld is altijd te groot geweest voor onze kennis. Tegelijkertijd hebben we desondanks altijd geprobeerd
110 zowel die wereld als de kennis daarover in kaart te brengen. Vermoedelijk heeft Weinberger gelijk: het wordt tijd voor een andere strategie.

naar: Chris van der Heijden

uit: De Groene Amsterdammer, 2 februari 2012

Chris van der Heijden (1954) is een Nederlands historicus en publicist.

noot 1 Francis Bacon (1561-1626) was een Engels filosoof en wordt beschouwd als de 'vader' van de empirische methode: hij bepleitte als een van de eersten en bij voortduring het gebruik van wetenschappelijk onderzoek. Daarmee zette hij zich af van het in zijn tijd dominante rationalisme, dat de rede en het denken aanwijst als voornaamste kennisbron.

noot 2 Maarten Luther (1483-1546) formuleerde in 1517 95 stellingen waarmee hij misstanden binnen de rooms-katholieke kerk aan de kaak stelde. Hiermee stond hij aan het begin van de reformatie.

noot 3 Sociaal-psycholoog Stapel en medicus Poldermans zijn wetenschappers die gefraudeerd hebben: zij baseerden onderzoek op gefingeerde data.

noot 4 1984 is een boek van de Britse schrijver George Orwell, grotendeels geschreven in 1948 en gepubliceerd in 1949. In dit boek wordt gedemonstreerd dat je mensen van alles kunt wijsmaken, zelfs dat 2 plus 2 vijf is.

Tekst 2 Te groot voor kennis

Hieronder staan zes beweringen over alinea 1.

- 2p 17 Kies de drie beweringen die het meest van toepassing zijn en noteer de nummers van je keuze.

In de eerste alinea wordt

- 1 de aanleiding voor het schrijven van de tekst genoemd.
- 2 de betrekkelijke waarde van het werk van Weinberger getoond.
- 3 de hoofdgedachte van de tekst geformuleerd.
- 4 de kennis die de schrijver over dit onderwerp heeft, geëtaleerd.
- 5 een poging gedaan de lezer welwillend te stemmen.
- 6 Weinberger geïntroduceerd als een deskundige op het gebied van internet en kennisdeling.

In de tekst wordt beschreven hoe onze houding ten opzichte van kennis is veranderd.

- 3p 18 Vat de ontwikkeling hiervan gedurende de afgelopen eeuwen samen: geef daarbij een aanduiding van elk tijdperk en karakteriseer de op dat moment dominante houding ten opzichte van kennis. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

"het wordt tijd voor een andere strategie." (regels 113-114)

- 2p 19 Leg uit wat de huidige strategie inhoudt en wat het doel is van de huidige strategie. Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

Op een aantal plaatsen wordt in de tekst ondubbelzinnig afstand genomen van het gedachtegoed van Weinberger.

- 3p 20 Citeer uit het tekstgedeelte dat bestaat uit de alinea's 3 tot en met 6 drie woorden of woordgroepen waaruit dat duidelijk wordt.

"wiskundige wijsheden die althans ik maar zeer ten dele kan volgen." (regels 90-92)

- 2p 21 Welke twee interpretaties van bovenstaand citaat zijn verdedigbaar? Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.